

Om iets over het werk van Herman de Vries te kunnen vertellen, is het noodzakelijk om eerst wat te zeggen over de moderne stromingen in het algemeen. Want veel, zo niet alles, is nog in ontwikkeling of wording. Veel, dat aanvankelijk werd bewonderd en toegejuicht, is inmiddels al weer geluidloos verdwenen. Veel, wat met pathos en hartstocht verdedigd werd, rust verstild in het vergeetboek.

Hoever "ismen" zijn er al niet gekomen en gegaan. Weet U het nog? Cubisme, Futurisme, Pointillisme, Expressionisme, surrealisme, enz. Reeksen uitingen van allerlei aard hebben het kunstleven sinds 1900 zonder ophouden voor zulke enorme problemen gesteld, dat het zelfs de goedwillende beschouwer niet gegeven was de zin er van te vatten. Desondanks zijn er enkele kenmerkende feiten, die als geldend voor nagenoeg alle "moderne kunst" (wat heden modern is, is morgen verouderd) kunnen worden aanvaard en wel:

- a. Het in het algemeen loslaten (deformeren heet dat) van de reële vormen.
- b. Het volkomen breken met traditie.

De oorzaak hiervan is, in grote lijn gezien, een trek naar het metafysische (bovenzinnelijke), veelal als gevolg van sociale ellende en geestelijke onvastheid, waardoor het eenmaal verworvene de kunstenaar, die zich min of meer "outcast" (uitgestotene) voelt, niet meer bevredigt. Daarnaast veelal gebrek aan talent, gemis aan technische vermogens (hieraan lijdt het gros van de moderne kunstenaars) om aan een ideeënleven vorm te kunnen geven en voorts nog, invloed van primitieve culturen als reactie op de "overbeschaving" van deze tijd, welke geuit wordt in een geblaseerdheid die teruggrijpt op de kunst van wilde volken.

Vergeeten wordt echter, dat wilde volken niet de 2000 jaren beschaving torsen welke wij te dragen hebben. Zij zijn werkelijk nog primitief en weten nog niets van licht en schaduw, van compositie of vlakverdeling, van perspectief en kleurenleer. En daarom is hun kunst nog zo kinderlijk mooi en van de modernen vaak zo kreupel. Zelfs voor ingewijden is het vaak niet meer doenlijk om het echte van "Kitsch" te onderscheiden. Ook Parijs reikt ons geen reddende hand meer.

Na de gehele 19e eeuw en het begin van de 20e eeuw een uitstralend centrum te zijn geweest, gleed ook "het hart van Europa" af naar de algemene nivellering.

Reeds geruime tijd vóór de tweede wereldoorlog werd al druk gepraat over een "Ecole de Paris". Maar zoals het overal in de wereld gaat, het bleef bij praten, in dit geval omdat vergeten werd allereerst vast te stellen, welke typische factoren de peilers zouden zijn.

Nu is ook Parijs nog slechts een picturaal Babel. Zal "la ville lumière" nog eens licht uitstralen? Dat kan, want er werken gelukkig altijd nog vooraanstaande, sterke krachten. Duitsland is nade "zegenrijke" Nazi-Kultur van geen enkele betekenis meer.

Het conservatieve Albion lijdt ook al aan de moderne ziekte, het abstraherend (geestelijk afzonderen) deformeren, evenals het oppermachtige Amerika, dat, geen cultuurbasis hebbende, zelfs de kunstkritiek grondig van de wijs wist te brengen.

Ondanks dit alles dwaalde ik, ietwat ouderwets mens (want U moet wel bedenken dat ik nog met één been in de tijd der tachtigers heb gestaan) dezer dagen door onze hoofdstad (het is tegenwoordig goed om dat er bij te zeggen) Amsterdam, bezielde van het vrome voornemen om voor de zoveelste keer zonder vooroordeel een tentoonstelling van moderne kunst te ondergaan. En zo zakte ik, in de 2e Weteringdwarsstraat,

via de uitgesleten treden van een blauw arduinstenen trapje af in het inwendige van een kelderruimte, waarin "In de Groene Kalebas"gehuisvest was en waarin weer Herman de Vries een expositie hield van zijn abstracte kunst.

Ik voelde mij een beetje veilig, omdat ik in m'n binnenzak een lijstje droeg, waarop de titels van zijn schilderijen en zo, vermeld stonden. Dat lijstje zag er zo uit:

- 1 de reden
- 2 c'est trop à dire, mais c'est bon
- 3 très seul
- 4 de keuze
- 5 toch .....
- 6 tout est séparé
- 7 herinnering
- 8 omdat het voorjaar is
- 9 provence
- 10 je suis mal
- 11 mendelsohn's vioolconcert
- 12 dark meadow (naar martha graham)
- 13 mon diable
- 14 symphonie no. 5 van beethoven en nog iets
- 15 la fille
- 16 c'est triste
- 17 mon ami

Ik had er goed aan gedaan dit lijstje bij mij te steken, want het was een wegwijzer in een, voor mij althans, geestelijk labyrint.

Want wat is persoonlijker dan abstracte kunst?

En toch ... het werk van de Vries vertelde mij iets.

Wat was dat? Ineens wist ik het ! De kleur !

De kleuren waren positief. Een paar voorbeelden:

3 très seul; geuit in blauw dat kil en eenzaam maakte.

4 de keuze; een fond in vertwijfeld lila, paars, groen en rose.

10 je suis mal; een onbestemd wit in tragisch bruin dat deernis opriep.

12 dark meadow; harmonische tonen in geel, groen, blauw en zwart.

15 la fille; schuchter bijna teder groen met een rood accent er in.

16 c'est triste; zwart en bruin dat onrust verwekte.

Soms spraken mij de kleurstellingen dermate aan, dat ik een bewuste compositie meende te vinden, maar dat was natuurlijk mis, want abstracte kunst is, noch wil, ook maar ergens figuratief zijn. Zijn werk frappeerde mij des te meer, toen ik thuisgekomen, hierover met hem van gedachten wisselende, bemerkte dat elke baeldende kunstleer hem vreemd was. Alleen talent kan dan nog de juiste toon treffen.

Herman hiervoor mijn compliment.

Het spijt mij dat ik over de voorstellingen zelf geen beschouwing kan geven. Daarvoor moest te veel, piëteitshalve, voor mij verborgen blijven. En hiermede raken wij de quintessense van de zaak. Het strikt persoonlijke karakter van abstracte kunst maakt het de meest welwillende beschouwer onmogelijk de uitingen mede te ondergaan, laat staan te begrijpen en is derhalve voor derden veelal weinig zeggend, zo niet onaanvaardbaar.

J. Ermers.

opgedolven uit archief door

Rob de Windt

proet. Aler